

Businesscase (BC) LOKALE LASTEN

Betrokkenen bij Businesscase:

Gemeente:

Bestuurlijk opdrachtgever: Wethouder Pieter Paans
Ambtelijk opdrachtgever: MT-lid Stefan Brouwer
Financiële betrokkenen: Bryan Wagtendonk
Externe deskundigheid: Gemeentebelastingen Drechtsteden

Externen:

Inwoners en ondernemers

1. Inleiding

Opdracht van de BC:

1. Breng in kaart welke financiële ruimte ontstaat bij lokale lasten passend bij:
  - de 25% goedkoopste gemeenten van Nederland
  - de middenmoot van Nederland
  - de middenmoot van Zuid-Holland
2. Onderzoek de mogelijkheden voor een sociaal vangnet voor minder kapitaalkrachtigen.

Doelstelling van de BC:

De doelstelling is te onderzoeken of de hoogte van de lokale lasten in overeenstemming kan worden gebracht met het voorzieningenniveau in Papendrecht. In hoofdlijn gaat het over de mate waarin lokale lasten realistisch en verantwoord verhoogd kunnen worden, zodat het terugbrengen van het aantal of het niveau van deze voorzieningen tot een minimum kan worden beperkt. Een combinatie van beide elementen (gedeeltelijk terug in voorzieningen en gedeeltelijk verhogen lokale lasten) is uiteraard ook mogelijk.

Rol en mogelijk gebruik van de BC:

Het gaat om het inzichtelijk maken in welke mate aanpassing van lokale lasten mogelijk is. Er wordt geen voorstel gedaan welke voorzieningen tot welk niveau worden afgebouwd. De inhoudelijke uitwerking daarvan vindt plaats langs de weg van andere ombuigingsmogelijkheden. Deze business case is onderdeel van de integrale afweging en politieke keuze over de mate waarin een specifieke ombuiging (geheel of gedeeltelijk) wordt doorgevoerd.

Aanleiding tot de gedachte het onderwerp in een BC uit te werken:

De aanleiding is de noodzaak tot ombuigen/ bezuinigen. Het besef dat het voorzieningenniveau in Papendrecht hoog is en de lokale lasten relatief laag, maakt dat deze elementen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ombuigingen.

Wat er gebeurt als de BC niet wordt uitgewerkt en alles bij het oude blijft:

Als deze businesscase niet wordt uitgewerkt zal op andere onderdelen binnen de begroting omgebogen moeten worden. Naar verwachting zal dat onvoldoende financiële ruimte bieden om in het begrotingsjaar 2022 tot een sluitende begroting te komen. De gemeente komt dan onder preventief toezicht van de provincie te staan. Een situatie die we graag willen voorkomen.

Korte beschrijving van het 'speelveld' van de BC (inclusief opsomming betrokkenen):

Het speelveld bestaat uit de bestuurlijke organisatie in combinatie met inwoners en ondernemers.

Beschrijving van de architectuurprincipes van de BC als die op voorhand kunnen worden meegegeven (denk daarbij aan participatie en trends en ontwikkelingen):

Meegegeven principes vanuit de raad:

1. Streven naar lokale lasten waarmee de gemeente tot 25% goedkoopste gemeenten van Nederland blijft behoren.
2. Wat betekent het voor de OZB/lokale lasten als wij ons in de middenmoot van Nederland zouden gaan begeven?

Meegegeven principe vanuit het college:

3. Wat betekent het voor de OZB/lokale lasten als wij ons in de middenmoot van Zuid-Holland zouden gaan begeven?

2. Uitgangspunten

Belangrijkste bestuurlijke invalshoeken en uitspraken die de architectuurprincipes van de BC maken of beïnvloeden:

Bij dit onderwerp moet rekening worden gehouden met de mensen voor wie een verhoging van de lokale lasten te veel wordt (ook op dit punt een sociaal vangnet).

Bepalen financiële kaders voor uitwerking BC. Is sprake van richtinggevende uitspraken van bestuurders?

Onderstaande budgetten/ombuigingen worden bij deze businesscase betrokken.

Nr.	Ombuiging	Mogelijkheid onderzoeken	Budget
77	OZB verhogen met meer dan inflatie	Ja	€ 6.143.000
78	Aandeel van OASEN in de weggevallen precario op kabels en leidingen vanaf 2022 doorrekenen in de ozb.	Ja	€ 6.143.000
81	Woonlasten baseren op gemiddelde landelijke verhoging t-1.	Ja	€ 13.104.000
82	Hondenbelasting invoeren	Ja	€ -
142	Tarieven verhogen gebruik gemeentegrond	Ja	€ 21.000
Totaal	Correctie dubbeling 77/78 toegepast		€ 13.125.000

De verwachting is dat de businesscase een substantiële bijdrage moet leveren aan een sluitende begroting in 2022 en volgende jaren.

Probleempunten van de belangrijkste actoren bij de huidige situatie en de nabije toekomst (denk hierbij ook aan participatie):

Inwoners worden geïnformeerd over het vraagstuk. Rondom het sociaal vangnet worden maatschappelijk partners betrokken in de uitwerking van mogelijkheden.

Beschrijving toekomstige ontwikkelingen die het onderwerp van de BC beïnvloeden. Eventueel beschrijven als scenario's:

De verwachting is dat andere gemeenten de lokale lasten voor 2022 ook moeten verhogen om hun begrotingen sluitend te krijgen. Bij het onderzoek betrekken we deze verwachte verhoging van lokale lasten.

Wat zijn de kritische succesfactoren waarop de opdrachtgever de BC zal afrekenen?:

Kritische succesfactoren zijn:

- Realisatie van een ombuiging die in ieder geval leidt tot een sluitende begroting in 2022 (afhankelijk van de overig te realiseren ombuigingen)
- Het juist inschatten van de effecten van verhogingen van andere gemeenten
- Realiseren van een goed sociaal vangnet
- Draagvlak bij bestuur en begrip bij inwoners en ondernemers

3. Te behalen voordelen

Beschrijf de financiële voordelen, maar ook de overige voordelen als die beschreven kunnen worden (denk aan maatschappelijke, innovatieve, sociale, etc. voordelen):

Inzichtelijk wordt welke opbrengstpotentie aanwezig is. Met het meegegeven kader vanuit de raad, zal ook de duidelijk worden of het creëren van een sociaal vangnet mogelijk is. Bij de uiteindelijke afweging van het totaalpakket van ombuigingen wordt duidelijk voor welke voorzieningen we bereid zijn lokale lasten te verhogen.

Omdat de Businesscases een relatie hebben met ombuigingen is het wellicht mogelijk hier een bestuurlijke financiële propositie aan te geven:

Het is lastig een bestuurlijk budgettair kader af te geven. Het budget volgt de "financiële" uitkomst van andere ombuigingsvoorstellen. Het exacte budgettair kader kan daarmee pas worden vastgesteld wanneer de resultaten uit de andere ombuigingstrajecten bekend zijn.

4. Huidige kosten

Breng de huidige kosten exact in beeld. Neem daarbij alles mee, ook de verborgen – vaak personele - kosten:

De bijbehorende kostenpost betreft de bijdrage aan Gemeentebelastingen Drechtsteden (GBD) van jaarlijks € 600.000.

Hondenbelasting wordt momenteel niet geheven. Er wordt wel circa € 40.000 "hond gerelateerde" kosten gemaakt. Denk aan verwijderen hondenpoep, onderhoud hondenspeelplaatsen (exclusief maaibestek dat moet sowieso) en het verwijderen hondenpoep in het centrum.

5. Kosten en opbrengsten nieuwe situatie

Kosten die gemaakt moeten worden om de transitie mogelijk te maken:

Kosten invoeren hondenbelasting

Dit betreffen initiële inrichtingskosten. Zo zullen de honden opnieuw geregistreerd moeten worden en de administratie ingericht. Een eerste indicatie voor deze kosten van de GBD is € 25.000. Daarnaast zal een inventarisatie (hondencontrole) uitgevoerd moeten worden. De kosten hiervan zijn nog niet inzichtelijk gemaakt.

Kosten van de nieuwe situatie:

Kosten invoeren hondenbelasting

Wanneer gekozen wordt voor het herinvoeren van hondenbelasting zal de gemeentelijke bijdrage aan de GBD toenemen. De gemeente rekent namelijk deels af op basis van het aantal aanslagregels (per regel is circa € 10). Verwachte jaarlijkse inningskosten € 20.000 tot € 30.000. Met extra handhaving en hondencontrole is hiermee geen rekening gehouden

Toename kosten bezwaar en beroep

Het is duidelijk zichtbaar aan het toenemend aantal bezwaar- en beroepszaken dat inwoners mondiger worden. Dit wordt ook gestimuleerd door "no cure no pay" bureaus die hiervoor ondersteunende diensten aanbieden. Door het invoeren van nieuwe belasting kan dit verder toenemen. Het huidig risico wordt door de GBD voor Papendrecht ingeschat op € 50.000. Hoeveel dit toe zal nemen is niet duidelijk.

<p>Kosten van de aansturing in de nieuwe situatie:</p> <p>In de aansturing van de GBD zal niets wijzigen.</p>
<p>Frictiekosten afronden oude situatie, zoals beëindiging contracten e.d.:</p> <p>Er zijn geen frictiekosten.</p>
<p>Opbrengsten in de nieuwe situatie:</p> <p><i>Opbrengst rioolrecht en afvalstoffenheffing</i> Voor riool en afvalstoffen geldt dat dit niet meer dan 100% kostendekkend mag zijn. Aanpassing omhoog kan alleen wanneer de kosten ook daadwerkelijk toenemen. Bestuurlijk kan altijd gekozen worden voor niet kostendekkende tarieven.</p> <p><i>Opbrengst hondenbelasting</i> Voor de opbrengst hondenbelasting is gekeken naar het laatste heffingsjaar. In 2016 is ruim € 140.000 aan hondenbelasting ontvangen.</p> <p><i>Onroerendzaakbelasting</i> Indicatief kan hier gehanteerd worden dat iedere 1% verhoging ruim € 60.000 aan inkomsten oplevert.</p>
<p>6. Invloed en effecten op de gemeente</p>
<p>Aan welke doelstellingen levert de nieuwe situatie een bijdrage? Denk daarbij aan inhoud, kosten, innovatie, beheer, maatschappelijk nut, e.d.:</p> <p>Lokale lasten komen meer in evenwicht met de voorzieningen. We leven hierdoor niet meer boven onze stand en weten waarvoor we betalen. Papendrecht blijft daarmee een aantrekkelijk gemeente om in te wonen, en werken en recreëren.</p>
<p>7. Personele effecten</p>
<p>Aangeven van het toekomstperspectief van de medewerkers die overgaan van de oude naar de nieuwe situatie:</p> <p>Er zijn geen personele effecten.</p>
<p>Beschrijving personele gevolgen (denk ook aan bespreking met de OR):</p> <p>Er zijn geen personele effecten.</p>
<p>8. Juridische effecten</p>
<p>Beschrijf uitgebreid de juridische consequenties van het overgaan naar de nieuwe situatie:</p> <p>Verhoging van tarieven zal naar verwachting resulteren in een verdere toename van het aantal bezwaren tegen de heffing.</p> <p>Inkomenspolitiek is bij wet verboden. Het is niet toegestaan één specifieke groep te bevoordelen met een lagere belastingdruk. De enige toegestane optie is kwijtschelding. Het sociaal vangnet zal buiten de gemeentelijke belastingen gezocht moeten worden.</p>
<p>9. Risico's</p>
<p>Beschrijf kritische faalfactoren van de transitie of de verandering:</p> <p>Politiek draagvlak is hierbij de belangrijkste faalfactor. Ook het draagvlak/begrip bij bewoners en ondernemers is van belang. Communicatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners zal dan ook zorgvuldig moeten gebeuren.</p>

Beschrijf de organisatorische risico's van de transitie of de verandering:

Aan deze transitie zijn geen organisatorische risico's verbonden. We blijven gebruik maken van de diensten van de GBD.

Beschrijf risico's van eventuele afhankelijkheden van derden:

Dit risico betreft hoofdzakelijk de doorlooptijd van aanpassen van de administratie bij de GBD. Daarnaast zijn we afhankelijk van inwoners zelf als het gaat om, indien ingevoerd, het aangeven van hondenbezit en het tijdig beroep doen op het sociale vangnet.

10. Conclusies en aanbevelingen (ZIE OOK UITWERKING BC)**Schets de aanbevolen oplossingsrichting:**

Geadviseerd wordt de lokale lasten (OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing) te baseren op of net iets boven het landelijk gemiddelde. Dit doet meer recht aan het bovengemiddelde voorzieningenniveau dat Papendrecht heeft. Daarnaast wordt financiële ruimte en rust gecreëerd in het begrotingsproces ook in het startjaar van een nieuw college. Er komt financiële ruimte voor een "zachte landing" van ombuigingen en daarnaast perspectief voor toekomstige investeringen (als b.v. verduurzaming, transformatie sociaal domein en de bouw van VO-scholen).

Landelijk gemiddelde 2021

Wordt uitgegaan van het landelijk gemiddelde 2021 kunnen de totale lokale lasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden verhoogd worden met € 69 (9%).

Landelijk gemiddelde 2022

Wordt daarbovenop ook rekening gehouden met de verwachte gemiddelde landelijke stijging in 2022 is een verhoging mogelijk van € 114 (15%) voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden.

Daarnaast wordt voorgesteld vanaf de begroting 2023 als beleidslijn voor aanpassing van de lokale lasten minimaal uit te gaan van een correctie op basis van de gemiddelde landelijke stijging T-1 (in dit geval 2022) verhoogd met inflatie.

Schets de diverse alternatieve oplossingsrichtingen op basis van de BC:

Afhankelijk van de gekozen groep (25% of middenmoot) is een verhoging mogelijk tussen de 0,5% en 15% mogelijk. Het is mogelijk de verhoging van de totale woonlasten te dempen door uitstel van investeringen in reconstructies. Ook is het mogelijk de lokale lasten van eigenaren te verlagen door een deel van het rioolrecht toe te rekenen aan gebruikers niet-woningen.

Schets de vervolgstappen:

Na besluitvorming worden de aangepaste tarieven opgenomen in de begroting 2022 en de belastingverordening 2022.

Schets het overgangsscenario voor de transitie of de verandering:

Indien het begrotingsresultaat het toelaat is gefaseerd doorvoeren van verhogingen mogelijk.

Uitwerking Businesscase Lokale lasten

Deze businesscase raakt een aantal eerder voorgelegde ombuigingsvoorstellen.

- OZB verhogen met meer dan inflatie
- Aandeel van OASEN in de weggevallen precario op kabels en leidingen vanaf 2022 doorrekenen in de ozb.
- Woonlasten baseren op gemiddelde landelijke verhoging t-1.
- Hondenbelasting invoeren
- Tarieven verhogen gebruik gemeentegrond

In de verdere uitwerking is de gebruik gemeentegrond buiten beschouwing gelaten. Gebruik gemeentegrond is te specifiek (niet iedere inwoner/ondernemer heeft dit) om in de uitwerking mee te nemen. Ook het nieuw invoeren van de hondenbelasting is niet verder uitgewerkt. De hondenbelasting is in Papendrecht recent afgeschaft en wordt in de toekomst mogelijk ook landelijk afgeschaft. Voor eventuele financiële mogelijkheden wordt verwezen naar de beschrijving van de businesscase.

Wat is de opdracht?

1. Breng in kaart welke financiële ruimte ontstaat bij lokale lasten passend bij:
  - de 25% goedkoopste gemeenten van Nederland
  - de middenmoot van Nederland (bovenaan de groep 50% goedkoopste)
  - de middenmoot van Zuid-Holland (bovenaan de groep 50% goedkoopste)
2. Onderzoek de mogelijkheden voor een sociaal vangnet voor minder kapitaalkrachtigen

Lokale lasten

Tot de lokale lasten behoren de Onroerendzaakbelasting, de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. In de onderstaande tabel is opgenomen wie welke belasting betaald en wie voor kwijtschelding in aanmerking kan komen.

Belastingsoort	eigenaren woning	gebruiker (woning)	eigenaren niet-woning	gebruikers niet-woningen
Onroerendzaakbelasting	X		X	X
Rioolrecht	X		X	
Afvalstoffenheffing		X		
Kwijtschelding		X		

Wat hierbij opvalt is dat in Papendrecht alleen eigenaren rioolrecht betalen en gebruikers niet. Dit is in veel andere gemeenten anders geregeld. Daar worden ook gebruikers, al dan niet naar verbruik of op basis van de waarde van het perceel, voor rioolrecht aangeslagen. Hierin wordt gevarieerd, zoals bijvoorbeeld bij niet-woning wel voor gebruikers en bij woningen worden gebruikers niet.

Sociaal vangnet

Inkomenspolitiek is bij wet verboden. Het is niet toegestaan één specifieke doelgroep te bevoordelen met lagere lokale belasting. Inwoners met een inkomen op bijstandsniveau en weinig eigen vermogen komen wel voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing in aanmerking. Daarnaast kan het bestaande instrumentarium van de SCD en lokale maatschappelijk partners als vangnet dienen. Dit is in deze businesscase niet verder uitgewerkt.

Kwijtschelding

De gemeente kan een eigen verordening kwijtschelding lokale lasten vaststellen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de Leidraad Invordering van het Rijk. Dit is de basisregeling voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Gemeenten kunnen daar op deze punten van afwijken:

- hogere kosten van bestaan (kosten als huur, hypotheek, voeding, kleding en medicijnen) dan landelijk toegestaan. Namelijk 100% in plaats van 90%.
- privévermogen van kleine ondernemers meenemen in de kwijtscheldingsregeling.

In Papendrecht is, net als in de rest van de regio, het percentage voor berekening van de kosten voor bestaan gesteld op 100% en voor AOW-gerechtigde personen op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen (Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen). Hierdoor komen inwoners eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Berekening financiële ruimte

In de berekening van de financiële ruimte is uitgegaan van een de woonlasten van een meerpersoonshuishouden in een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Verder is qua indeling het vergelijk gemaakt tussen Papendrecht en de gemeenten die in de provincie Zuid-Holland en landelijk bovenaan (hoogste lasten) de groep van 25% en de groep 50% staan. De groep 25% bij de provincie is, ten opzichte van de opdracht extra toegevoegd.

Overzicht lokale lasten 2021

Belasting	Papendrecht	Zuid-Holland		Landelijk	
		Groep 25%	Groep 50%	Groep 25%	Groep 50%
Afvalstoffen	€ 327,00	€ 325,44	€ 309,00	195,45	359,14
Riool	€ 158,00	€ 178,32	€ 237,00	232,92	189,42
OZB*	€ 274,46	€ 281,51	€ 314,40	334,57	279,62
Totaal	€ 759,46	€ 785,27	€ 860,40	€ 762,94	€ 828,18

* De Coelo Atlas wijkt hier op basis van werkelijke gemiddelde Woz-waarde € 1,94 af t.o.v. de Begroting 2021 Papendrecht.

Uit de bovenstaande tabel is op te maken dat totale lokale lasten qua opbouw in belastingssoort verschillen. Kijken we bijvoorbeeld landelijk naar de groep 50% dan kan geconstateerd worden dat deze gemeente daar staat doordat de afvalstoffenheffing relatief hoog is. Het rioolrecht en de OZB zijn namelijk lager dan die van de gemeente die bovenaan de groep 25% staat. Bij Zuid-Holland is dit juist andersom. Daar is de gemeente die bovenaan de groep staat qua afvalstoffenheffing goedkoper dan de gemeente die bovenaan de groep 25% staat. Papendrecht is in dit overzicht de goedkoopste gemeente, maar ook voor Papendrecht is de afvalstoffenheffing het meest bepalend voor de hoogte van de lokale lasten.

De opbrengstpotentie is berekend door de mogelijke verhoging te relateren aan de gemeentelijke lokale lasten 2021 (€ 759,46) om dit vervolgens te vermenigvuldigen met de totaal belastingopbrengst 2021.

Berekening potentie belastingverhoging

	Zuid-Holland		Landelijk	
	Groep 25%	Groep 50%	Groep 25%	Groep 50%
Verschil	€ 25,81	€ 100,94	3,48	68,72
Procentueel	3%	13%	0,5%	9%
Belastingopbrengst	€ 13.083.000	€ 13.083.000	€ 13.083.000	€ 13.083.000
Potentie	€ 445.000	€ 1.739.000	€ 60.000	€ 1.184.000

Deze mogelijke meeropbrengst kan overigens niet volledig worden meegenomen in het begrotingsresultaat. Het daadwerkelijke effect is afhankelijk van de noodzakelijke verhoging van het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen zijn maximaal kostendekkend dus tegenover een verhoging van inkomsten staan ook hogere uitgaven.

Alternatieven

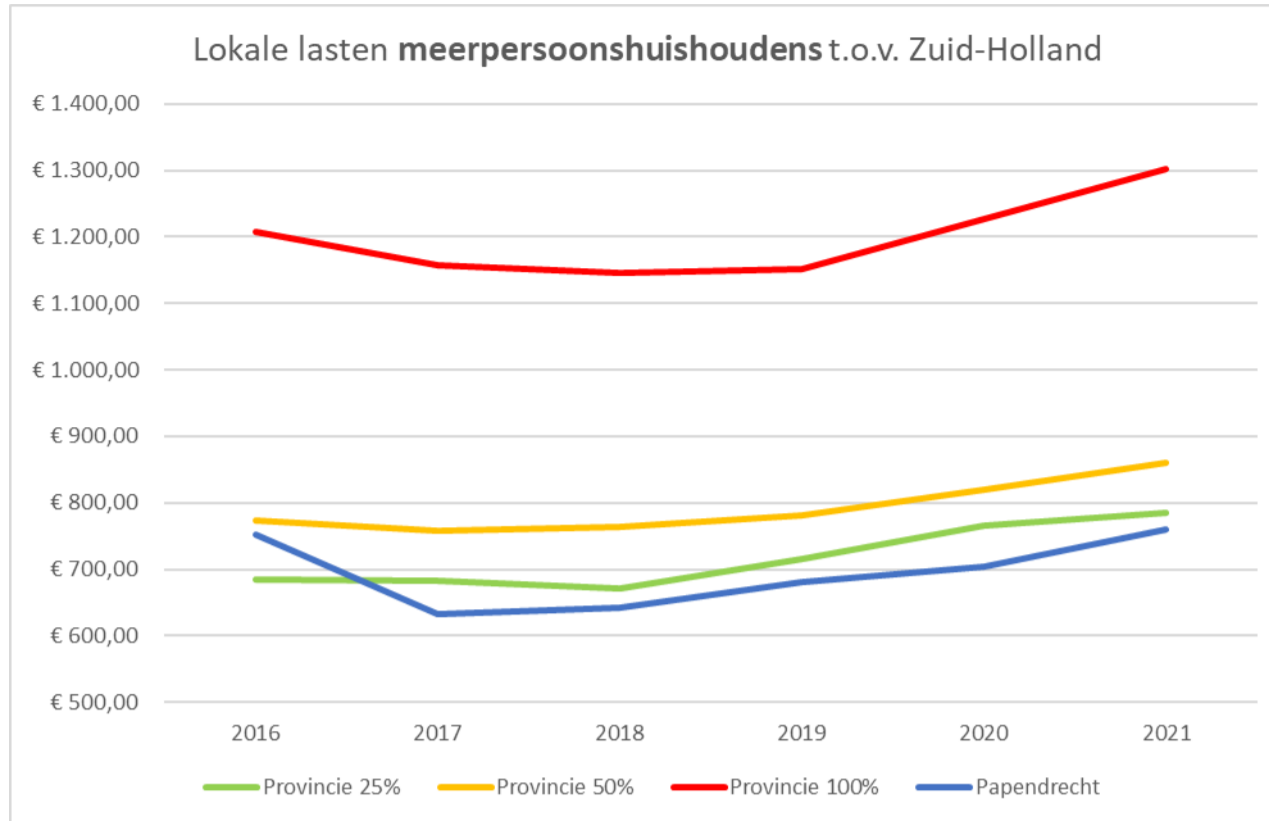
Gebruikers niet-woningen ook aanslaan voor rioolrecht

Door het aantal gebruikers niet-woningen mee te nemen in de berekening van het tarief zal het tarief dalen van € 158 naar ruim € 151 (= € 2.377.000/(14.300+700+700)). Dit staat gelijk aan circa 2,5% ozb (=€ 7/€ 274,46) voor een gemiddelde woning. Nadeel hiervan is dat eigenaren van niet-woningen die deze zal gebruiken bijna een verdubbeling van het rioolrecht krijgen. Dit geldt ook voor de kleine ondernemer. De kosten van de GBD zullen door de extra aanslagregels voor gebruikers licht stijgen.

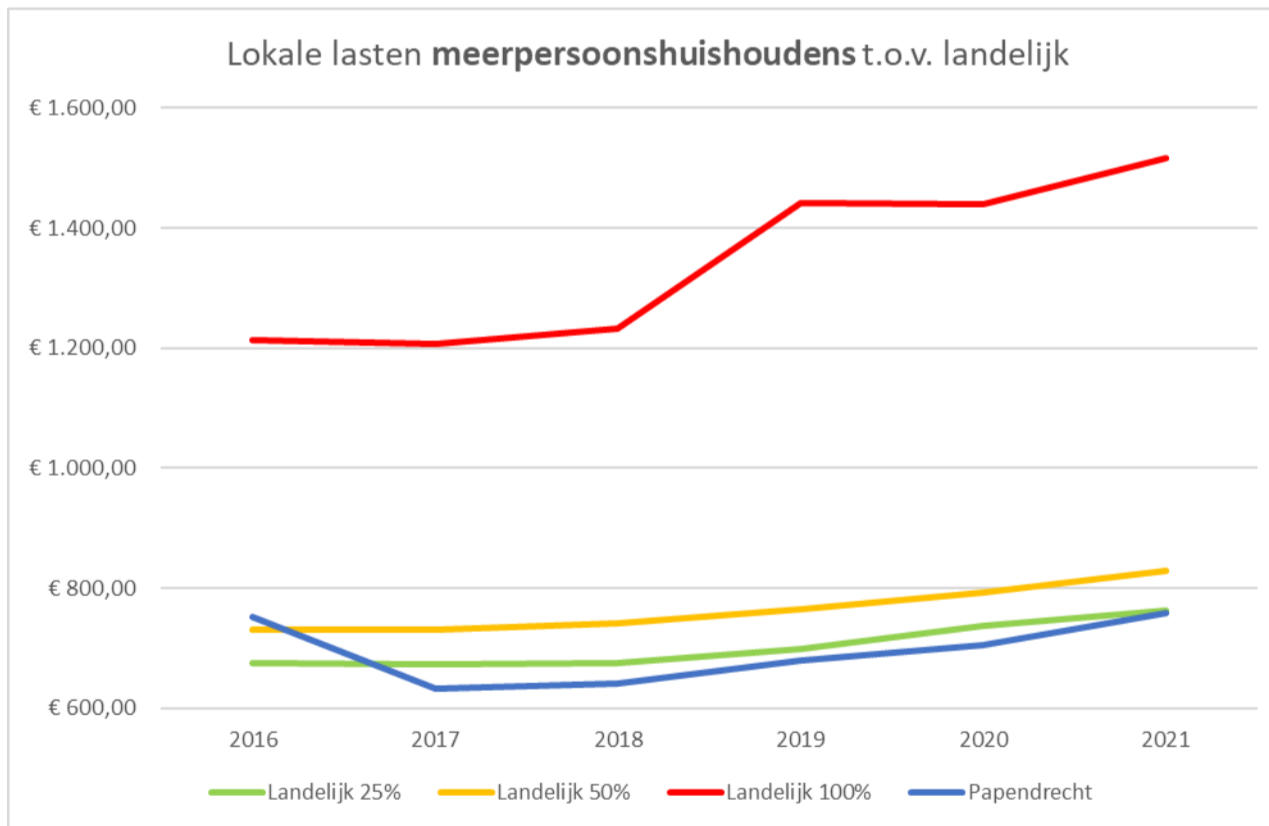
Verlagen van de kosten voor riool en afvalstoffen

De kosten van riool en voor afvalinzameling worden 100% doorgerekend aan inwoners. Kostenbesparing zal hierdoor direct doorwerken in de lokale lasten. Denk hier bijvoorbeeld aan het eenmalig schrappen van het investeringsbudget reconstructies 2021 (€ 2,6 miljoen). Van de kapitaallasten wordt 60% toegerekend aan het rioolrecht en 40% aan wegen. Dit houdt in dat het rioolrecht in 2023 (doorlooptijd krediet 2 jaar) met € 4 verlaagd kan worden en de ozb met ruim 0,5%. De ombuiging waarbij gekeken wordt naar inkomsten afvalbrengstation kan ook bijdragen aan verlaging van de lokale lasten.

Ontwikkeling Lokale lasten 2016 - 2021

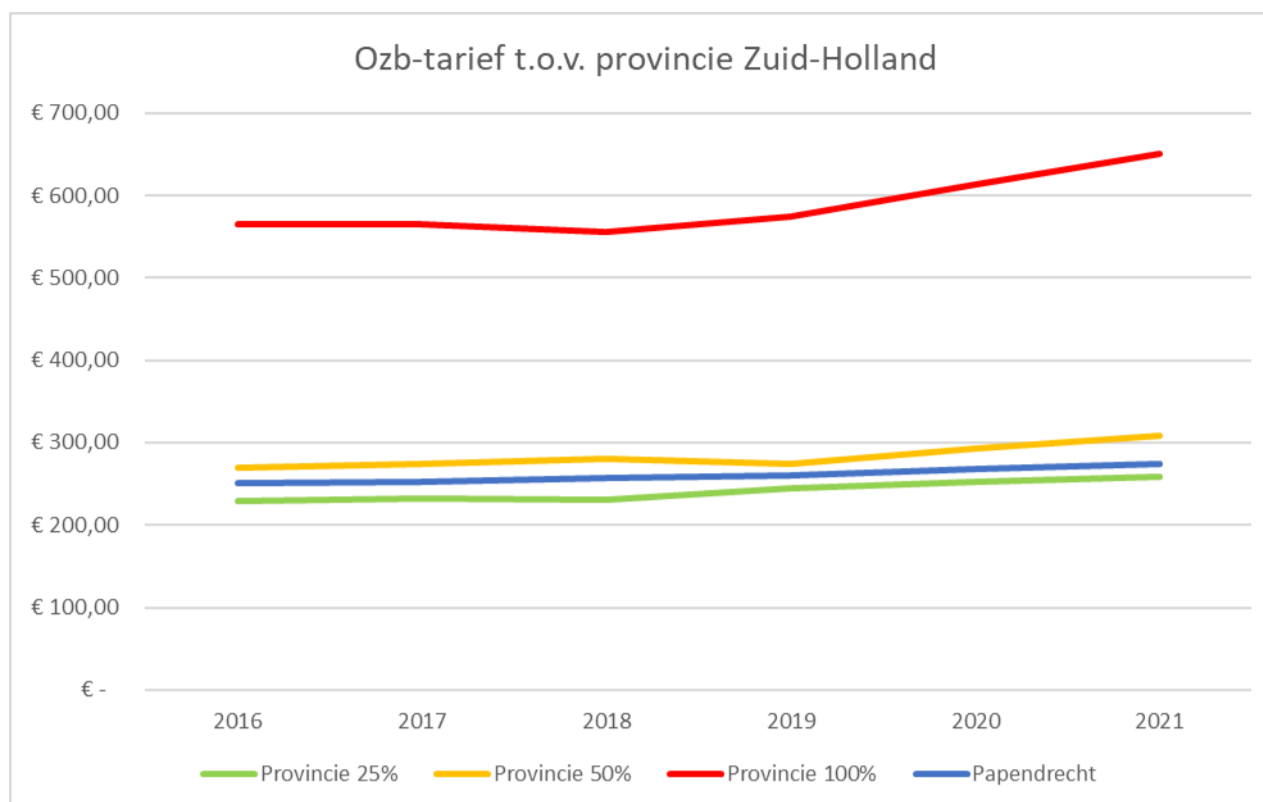
Lokale lasten meerpersoonshuishoudens						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Provincie 25%	€ 684,72	€ 682,63	€ 672,14	€ 715,95	€ 765,79	€ 785,27
Provincie 50%	€ 772,53	€ 758,90	€ 764,72	€ 781,43	€ 819,52	€ 860,40
Provincie 100%	€ 1.207,42	€ 1.156,89	€ 1.144,99	€ 1.152,32	€ 1.226,58	€ 1.302,06
Papendrecht	€ 752,98	€ 632,87	€ 642,24	€ 680,62	€ 704,54	€ 759,46

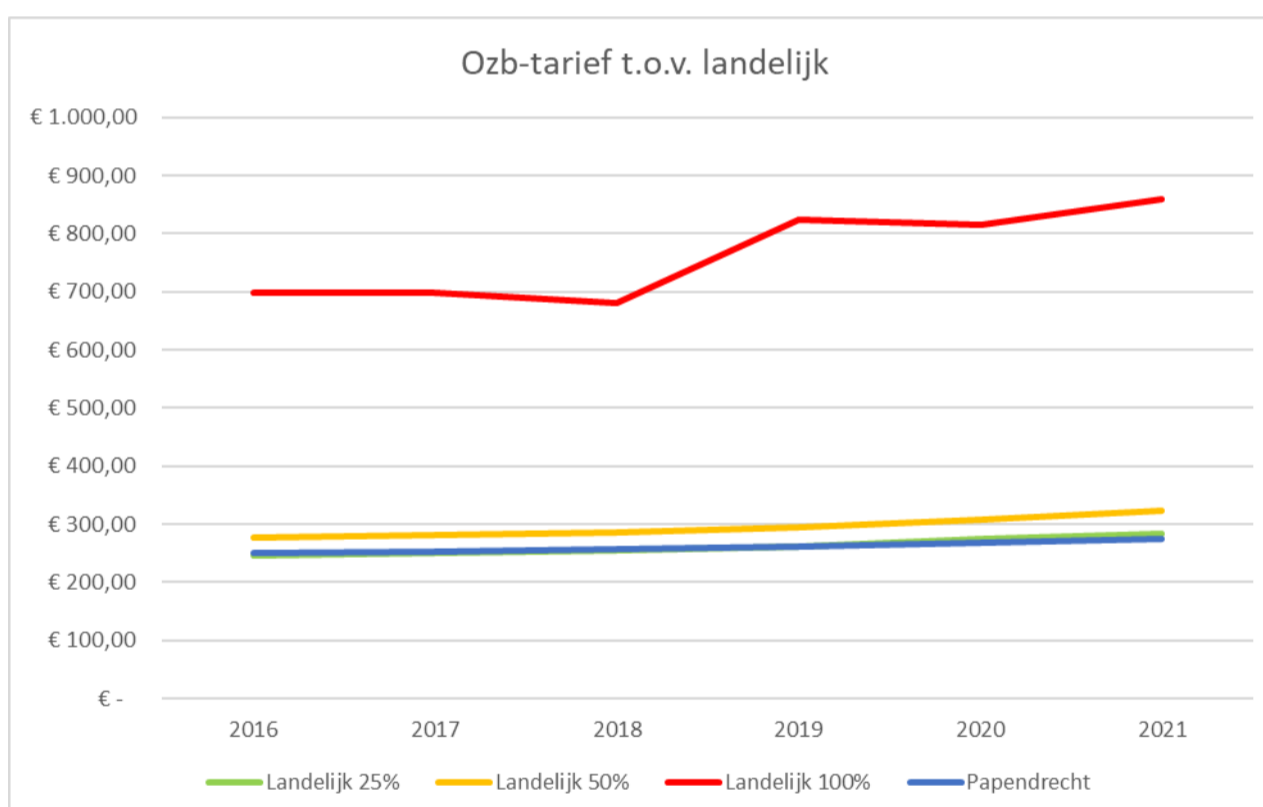
Lokale lasten meerpersoonshuishoudens						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Landelijk 25%	€ 675,34	€ 673,95	€ 675,23	€ 699,59	€ 737,37	€ 762,94
Landelijk 50%	€ 730,43	€ 730,64	€ 740,62	€ 765,37	€ 793,32	€ 828,18
Landelijk 100%	€ 1.212,88	€ 1.206,11	€ 1.233,35	€ 1.441,55	€ 1.439,73	€ 1.516,62
Papendrecht	€ 752,98	€ 632,87	€ 642,24	€ 680,62	€ 704,54	€ 759,46

Ontwikkeling Ozb-tarief 2016 - 2021

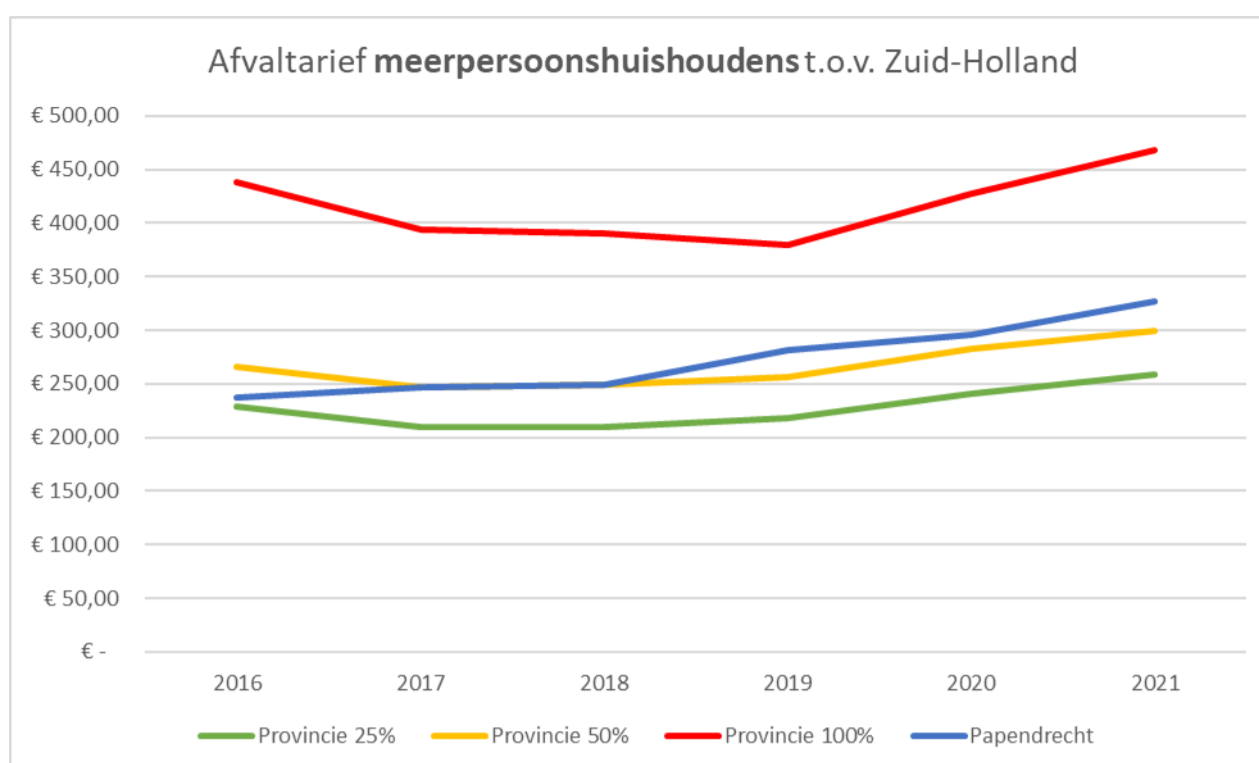

OZB-tarief tov provincie						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Provincie 25%	€ 229,46	€ 231,51	€ 229,92	€ 243,88	€ 251,82	€ 258,13
Provincie 50%	€ 269,56	€ 274,74	€ 280,36	€ 274,05	€ 292,78	€ 307,87
Provincie 100%	€ 565,00	€ 564,97	€ 555,95	€ 574,56	€ 613,56	€ 650,16
Papendrecht	€ 250,98	€ 251,87	€ 257,24	€ 260,62	€ 267,54	€ 274,46

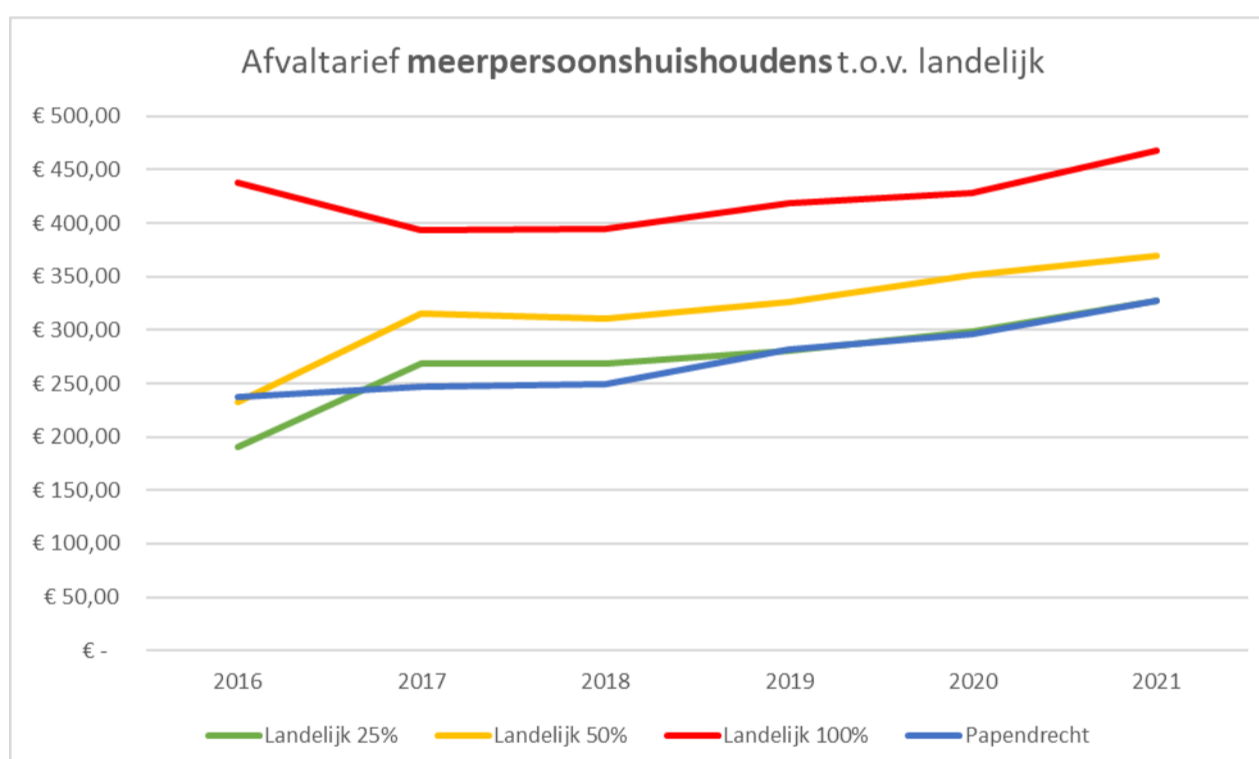

OZB-tarief t.o.v. landelijk						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Landelijk 25%	€ 245,18	€ 250,37	€ 255,15	€ 260,86	€ 274,31	€ 282,84
Landelijk 50%	€ 276,21	€ 280,31	€ 286,25	€ 294,93	€ 307,64	€ 323,49
Landelijk 100%	€ 697,12	€ 698,43	€ 680,37	€ 823,58	€ 815,16	€ 859,40
Papendrecht	€ 250,98	€ 251,87	€ 257,24	€ 260,62	€ 267,54	€ 274,46

Ontwikkeling Afvalstoffenheffing 2016 - 2021

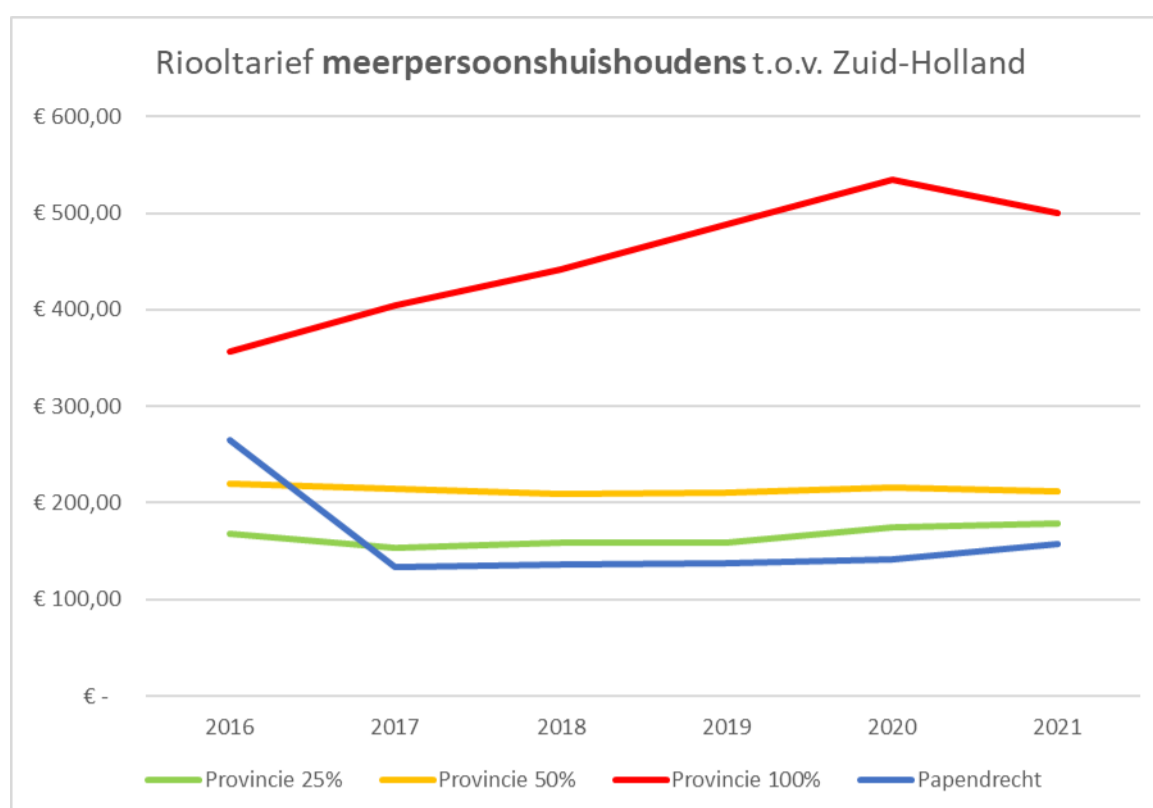

Bovenkant van de groep meerpersoonshuishouden						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Provincie 25%	€ 228,36	€ 210,00	€ 209,60	€ 218,00	€ 240,84	€ 258,72
Provincie 50%	€ 266,16	€ 246,40	€ 249,00	€ 256,38	€ 282,84	€ 300,00
Provincie 100%	€ 438,00	€ 393,48	€ 390,60	€ 379,32	€ 427,80	€ 468,12
Papendrecht	€ 237,00	€ 247,00	€ 249,00	€ 282,00	€ 296,00	€ 327,00

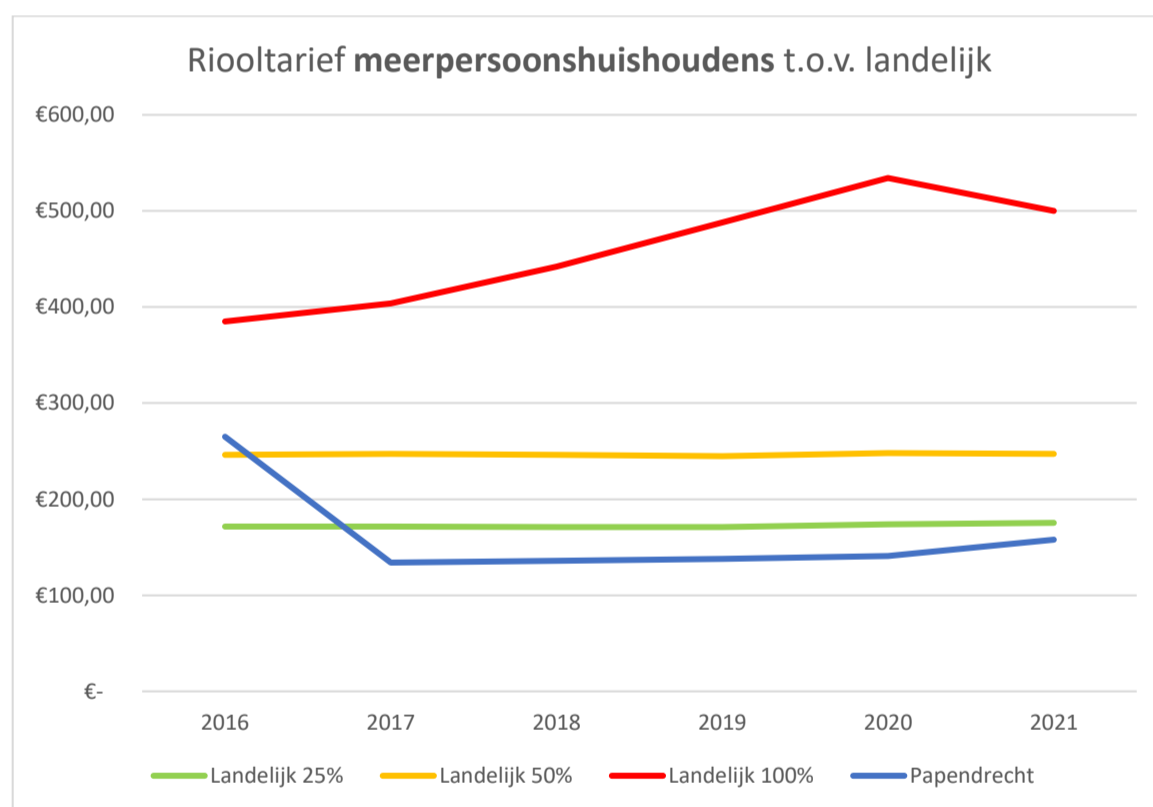

Bovenkant van de groep meerpersoonshuishouden						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Landelijk 25%	€ 190,80	€ 268,10	€ 269,04	€ 280,12	€ 298,89	€ 328,00
Landelijk 50%	€ 232,67	€ 315,12	€ 310,44	€ 326,16	€ 351,53	€ 369,56
Landelijk 100%	€ 438,00	€ 393,48	€ 394,84	€ 418,53	€ 427,80	€ 468,12
Papendrecht	€ 237,00	€ 247,00	€ 249,00	€ 282,00	€ 296,00	€ 327,00

Ontwikkeling Rioolrecht 2016 - 2021

Bovenkant van de groep meerpersoonshuishoudens						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Provincie 25%	€ 168,48	€ 154,08	€ 158,14	€ 158,35	€ 174,36	€ 178,32
Provincie 50%	€ 219,25	€ 214,00	€ 208,80	€ 211,00	€ 215,90	€ 211,92
Provincie 100%	€ 356,76	€ 403,90	€ 441,95	€ 487,95	€ 534,30	€ 500,10
Papendrecht	€ 265,00	€ 134,00	€ 136,00	€ 138,00	€ 141,00	€ 158,00

Bovenkant van de groep meerpersoonshuishoudens						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Landelijk 25%	€ 171,60	€ 171,41	€ 171,00	€ 171,00	€ 174,00	€ 175,38
Landelijk 50%	€ 246,24	€ 247,00	€ 246,00	€ 244,80	€ 248,00	€ 247,00
Landelijk 100%	€ 385,00	€ 403,90	€ 441,95	€ 487,95	€ 534,30	€ 500,10
Papendrecht	€ 265,00	€ 134,00	€ 136,00	€ 138,00	€ 141,00	€ 158,00